

Příprava na zkoušky odborné způsobilosti na finančních trzích

---

Investiční nástroje

Investiční nástroje - obsah

- Investiční nástroje
- Akcie
- Dluhopisy
- Deriváty (obecná úroveň)
- Ostatní investiční nástroje
- Emise cenných papírů

Finanční aktiva

- Hotovost
- Depozita
- Cenné papíry

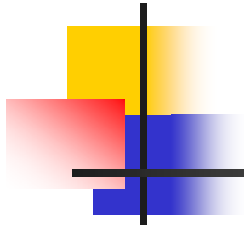
* finanční deriváty
pojišťovací kontrakty

Cenný papír - definice

- Cenný papír je listina, která ztělesňuje právní nárok jeho vlastníka na finanční plnění.
- V současné době (s rozvojem informačních technologií) je již pojem „papír“ poněkud zavádějící, neboť většina cenných papírů existuje v podobě záznamu v počítači.
- Cenným papírem budeme rozumět převoditelný finanční instrument, se kterým je možné obchodovat jak na primárním, tak i na sekundárním trhu cenných papírů. Tzn. že cenným papírem nebudeme rozumět např. běžný účet, který není možné prodat (ale i přesto je v obecném chápání běžný účet považován za finanční aktivum).
- Základem existence cenných papírů je písemný projev vůle, normativně stanovený proces emise, existence práva vlastníka na úhradu pohledávky a na uplatnění nároku plynoucího z cenného papíru.

- Cenné papíry jako finanční aktiva se člení:
  - *majetkové cenné papíry* – podíl na majetku a správě – akcie a podílové listy
  - *dluhové cenné papíry* – právo na splacení dlužné částky – obligace, směnky, hypotéční zástavní listy, státní dluhopisy, depozitní certifikáty
  - *nárokové cenné papíry* – právo na plnění – pojistné smlouvy, opce

Třídění cenných papírů

- Cenné papíry je možné dělit podle mnoha hledisek:
  - a) subjektu, který cenný papír emituje
  - b) podoby
  - c) formy (resp. převoditelnosti)
  - d) způsobu splacení výnosů
  - e) doby splatnosti
  - f) měnového hlediska
  - g) vlastnického a podílnického práva

Podle subjektu, který cenný papír emituje

- Cenný papír může být emitován (vydáván):
  - *státem* (tj. státní cenné papíry – státní pokladniční poukázky, státní dluhopisy)
  - *akciovou společností* (tj. akcie, firemní dluhopisy)
  - *investiční společností* (tj. podílové listy, akcie)
  - *právníckou osobou* (firemní dluhopisy)
  - *fyzickou osobou* (např. směnky)

Podle podoby

- Cenný papír může být mít podobu:
  - *listinnou* (cenné papíry skutečně existují jako cenné papíry)
  - *zaknihovanou* (cenné papíry jsou registrovány v některém registru cenných papírů, v ČR Středisko cenných papírů, resp. Centrální depozitář a Systém krátkodobých dluhopisů České národní banky)

Podle formy (převoditelnosti)

- Cenné papíry jsou odlišně vybaveny možnostmi je převádět z jednoho majitele na druhého:

- *na doručitele (na majitele)* – neomezeně převoditelné, tyto cenné papíry nejsou spojeny s konkrétním vlastníkem, práva spojená s daným cenným papírem má osoba, která je jeho vlastníkem, převod spočívá v pouhém předání

- *na řad* – převoditelnost omezena na převoditelnost rubopisem (indosamentem) a předáním, práva spojená s cenným papírem má ten, kdo cenný papír předloží a na něhož byl cenný papír vydán nebo je poslední v nepřetržité řadě rubopisů

- *na jméno* – převoditelnost omezena na převoditelnost cesí (emitent může převod podmínit svým souhlasem), cenné papíry spojené s konkrétním vlastníkem, práva z cenných papírů má pouze osoba, která je zapsána v seznamu vlastníků cenných papírů vedeném emitentem či zprostředkovatelem

Podle způsobu splácení výnosů

- Podle tohoto hlediska se cenné papíry člení na cenné papíry s:
  - *fixním výnosem* – majitel předem ví, jakou výši výnosu může očekávat po celou dobu platnosti
  - *variabilním výnosem* – majitel předem neví, jaká bude výše výnosu z cenného papíru
  - *smíšeným výnosem* – část výnosu je fixní a část variabilní

Podle doby splatnosti

- Cenné papíry s:
  - *pevnou dobou splatnosti* – cenný papír má přesně stanoven termín splatnosti
  - *pohyblivou dobou splatnosti* – cenný papír nemá předem přesně určenou dobu splatnosti, doba splatnosti se odvíjí od „podmínek trhu“, např. dluhopis, který je kombinovaný s termínovým kontraktem
  - *bez termínu splatnosti* – akcie, perpetuity

Podle měnového hlediska

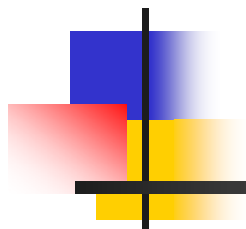
- Cenné papíry :
  - *domáci* – emise v domácí měně
  - *cizí* – emise v cizí měně, bulldog
  - *euroměny* – jiná měna emise a obchodu

Podle vlastnického a podílnického práva

- Cenné papíry :
  - *dluhové* – dluhový závazek emitenta (obligace, směnky...) vůči držitelům cenných papírů (věřitelům), dluhopisy nezahrnují vlastnické nebo účastnické právo
  - *akciové* – nárok na majetek (majetkový podíl), právo na vlastnictví, řízení a rozhodování v akciové společnosti

Druhy cenných papírů

Legislativa (aktuální znění)

- z. č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu
- z. č. 591/1992 Sb., o cenných papírech
- z. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (akcie, zatímní listy, poukázky na akcie, opční listy, náložné listy, skladištní listy)
- z. č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování
- z. č. 190/2004 Sb., o dluhopisech
- z. č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový
- ...

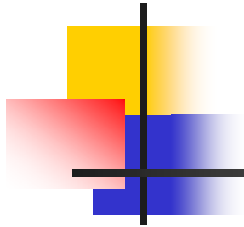
Investiční nástroje

(podle z. č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, platné znění)

- *Investiční nástroje* (§ 3, odst. 1)
  - a) investiční cenné papíry,
  - b) cenné papíry kolektivního investování,
  - c) nástroje peněžního trhu,
  - d) opce, futures, swapy, forwardy a jiné nástroje, jejichž hodnota se vztahuje ke kurzu nebo hodnotě cenných papírů, měnovým kurzům, úrokové míře nebo úrokovému výnosu, jakož i jiným derivátům, finančním indexům či finančním kvantitativně vyjádřeným ukazatelům, a ze kterých vyplývá právo na vypořádání v penězích nebo právo na dodání majetkové hodnoty, k níž se jejich hodnota vztahuje,
  - e) nástroje umožňující přenos úvěrového rizika,
  - f) finanční rozdílové smlouvy,
  - ...
  - k)

- *Investiční cenné papíry* (§ 3, odst. 2)
  - a) akcie nebo obdobné cenné papíry představující podíl na společnosti nebo jiné právnické osobě,
  - b) dluhopisy nebo obdobné cenné papíry představující právo na splacení dlužné částky,
  - c) cenné papíry nahrazující cenné papíry uvedené v písmenech a) a b),
  - d) cenné papíry opravňující k nabytí nebo zcizení investičních cenných papírů uvedených v písmenech a) a b),
  - e) cenné papíry, ze kterých vyplývá právo na vypořádání v penězích a jejichž hodnota je určena hodnotou investičních cenných papírů, měnových kurzů, úrokových sazeb, úrokových výnosů, komodit nebo finančních indexů či jiných kvantitativně vyjádřených ukazatelů.

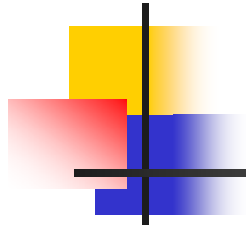

Druhy cenných papírů

(z. č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, platné znění)

---

1. Akcie (§ 155 a násl. zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění)
2. Zatímní listy (§ 176 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění)
3. Poukázky na akcie (§ 204b zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění)
4. Podílové listy (§ 8 a násl. zákona č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování, v platném znění)
5. Dluhopisy (zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, v platném znění)
6. Investiční kupóny (zákon č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, v platném znění)
7. Kupóny (§ 12 zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, v platném znění)
8. Opční listy (§ 217a zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění)

9. Směnky (zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, v platném znění)
10. Šeky (zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, v platném znění; cestovní šeky § 720 a násl. zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění)
11. Náložné listy (§ 612 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění)
12. Skladištní listy (§ 528 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění)
13. Zemědělské skladní listy (zákon č. 307/2000 Sb., o zemědělských skladních listech a zemědělských veřejných skladech a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění)

Akcie (I)

- majetkový cenný papír, který vyjadřuje podíl na majetku akciové společnosti
- dlouhodobý cenný papír (nemá stanovenou dobu splatnosti)
- majitel akcie neručí za závazky společnosti
- zemře-li akcionář, přecházejí akcionářská práva většinou na dědice
- součet jmenovitých hodnot všech emitovaných akcií odpovídá výši základního kapitálu akciové společnosti

Akcie (II)

- *Výnos z akcie je dvojitý:*
  - rozdíl v tržním kurzu (nákup a prodej; kapitálový výnos)
  - dividenda

- *Charakteristika akcie:*
  - *z pohledu podniku:* časově neomezené vlastní financování
  - *z pohledu investora:* podílení se na podniku

  - *bonita:* výplata dividendy, hlasovací právo na valné hromadě
  - *likvidita:* převod díky nákupu a prodeji na akciovém trhu

Akcie (III)

- *Dividendy:*

- dividenda je podíl na zisku společnosti a může být vyplácena ze zisků z běžných let, z nerozdělených zisků minulých let, ze statutárních a jiných fondů ze zisku a ze zákonného rezervního fondu ve výši, v jaké byl vytvořen na základě dobrovolných přidělů.

- podle druhu akcie, na kterou jsou dividendy vázány, můžeme rozlišit:

- dividendu běžnou (kmenovou)
- dividendu prioritní (přednostní)

- výplata dividendy:

- hotovost
- další nově emitované akcie

- * společností emitované dluhopisy, společností produkováné výrobky či služby

- právo na vyplacení dividendy je možné samostatně převést – kupón

* Dividendový výnos (relativní vyjádření)

- Poměr očekávané roční dividendy (d) a tržní ceny daného aktiva (P_{at})

$$Y_d = d / P_{at}$$

- Uvedený vztah je využíván investory u akcií při určení tzv. výnosovosti aktiv, resp. při komparaci výnosovosti různých akcií (v procentech):

* $Y_a = d / P_{at} \cdot 100 (\%)$

**Kapitálový výnos (relativní vyjádření)

- Očekávaný kapitálový výnos (používá se mj. při spekulacích očekáváních budoucích změn tržních cen aktiv) je definován:

$$Y_k = (P_n - P_{n-1}) / P_{n-1}$$

kde: P_n .... očekávaná (budoucí) tržní cena aktiva

P_{n-1} .... skutečná (současná) tržní cena aktiva

***Skutečná výnosová míra

- Skutečná výnosová míra (Y_r) vymezuje již dosažený výnos:

$$Y_r = \frac{(P_n - P_{n-1}) + d}{P_{n-1}} \cdot 100 (\%)$$

kde: P_{n-1} .... kupní cena aktiva
 P_n .... prodejní cena aktiva
 d .... důchod (dividendy apd.)

Akcie (IV)

- Riziko podstupované investorem:
  - Pohyb ceny akcie o 1 EUR odpovídá zisku/ztrátě ve výši 1 EUR.
  - Rostoucí kurz akcie: neomezený zisk
  - Stagnující kurz akcie: žádný výnos
  - Klesající kurz akcie: ztráta

Akcie (V)

- Majitelé akcií se stávají akcionáři společnosti a jsou oprávněni:
  - a) *spolupodílet se na řízení akciové společnosti* tím, že se účastní valné hromady. Počet hlasů je dán zpravidla množstvím akcií, které každý akcionář vlastní, resp. jejich jmenovitou hodnotou (např. na 100 akcií připadá 1 hlas). Počet akcií (jmenovitou hodnotu akcií) připadající na 1 hlas určují stanovy společnosti.
    - * zvláštní druhy akcií
      - akcie typu A a akcie typu B s rozdílnou jmenovitou hodnotou, na které však připadá v obou případech 1 hlas
      - kvalifikované akcie
      - zlaté akcie

Akcie (VI)

---

b) *podílet se na zisku společnosti*. Tento podíl je zpravidla určen podílem jmenovité hodnoty akcií každého akcionáře na jmenovité hodnotě akcií všech akcionářů a vyjadřuje se formou procenta z jmenovité hodnoty akcie (příp. v absolutní částce).

c) *podílet se na likvidačním zůstatku* majetku akciové společnosti, jestliže dochází k její likvidaci, příp. na snížení jmenovité hodnoty akcie, dochází-li opakovaně ke ztrátám převyšujícím rezervy společnosti, např. vydáním nových akcií ve starém poměru 2 staré akcie za 1 novou apod. Naopak při velké prosperitě a nahromadění velkých rezerv se zvyšuje velikost majetku akciové společnosti a tím připadá i na 1 akcii větší adekvátní podíl vlastního kapitálu.

Akcie jsou z tohoto hlediska nejrizikovější cenné papíry.

Akcie (VII)

---

d) *přednostní právo na upsání nových akcií* (v takovém rozsahu, aby se stávající podíl na základním kapitálu společnosti akcionáře nezměnil)
– „předkupní“, „odebírací“ právo

Akcie (VIII)

- *Forma akcie:*
  - na jméno
  - na majitele

- *Podoba akcie:*
  - listinná (plášť, kupónový arch, talón)
  - zaknihovaná (dematerializovaná podoba)

Akcie (IX)

- *Akcie musí obsahovat (§ 155 Obchodního zákoníku):*
  - a) firmu a sídlo společnosti,
  - b) jmenovitou hodnotu,
  - c) označení formy akcie, u akcie na jméno firmu, název nebo jméno akcionáře,
  - d) výši základního kapitálu a počet akcií k datu emise akcie,
  - e) datum emise.

* Listinná akcie musí obsahovat i číselné označení a podpis člena nebo členů představenstva, kteří jsou oprávněni jménem společnosti jednat k datu emise. Zaknihovaná akcie musí obsahovat číselné označení v případech, kdy to stanoví zákon.

Akcie (X)

- Akcie:
  - kmenové
  - přednostní, prioritní
  - zaměstnanecké

Akcie (XI)

- Hodnota:
    - tržní
    - nominální
    - emisní
- * emisní ážio

Akcie (XII)

- Štěpení akcií
- Sloučení akcií

Akcie (XIII)

- Price / Earnings Ratio (P/E)
= tržní cena akcie / čistý zisk na akcii

Zatímní listy

- cenné papíry na řad převoditelné rubopisem
- nahrazují akcie v situaci, pokud upisovatel před zápisem akciové společnosti do obchodního rejstříku nesplatil celý emisní kurz upsané akcie
- vzhledem k tomu, že pouze dočasně nahrazují upsané a zcela nesplacené akcie, jsou s nimi spojena všechna práva vyplývající z těchto akcií

Poukázky na akcie

- Cenné papíry na doručitele, které může akciová společnost vydat ještě před zápisem zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku v situaci, kdy dochází ke zvýšení základního kapitálu společnosti upsáním nových akcií, jejichž převoditelnost není omezena a upisovatel zcela splatil emisní kurs akcie.
S poukázkami na akcie jsou spojena všechna práva upisovatele.

Podílové listy

- cenný papír, se kterým je spojen podíl podílníka na majetku v podílovém fondu, příp. další práva.
- Aktuální hodnota podílového listu se stanoví jako podíl vlastního jmění v podílovém fondu připadající na jeden podílový list. (akcie investičního fondu – cena určena nabídkou a poptávkou).
- Podílové listy otevřeného podílového fondu X uzavřeného podílového fondu

Dluhopisy (I)

- S dluhopisem je spojeno právo majitele na splacení dlužné částky a na výnos z dluhopisu (resp. půjčené částky).
- Dluhopisy představují velmi rozšířený druh cenných papírů. Emitent dluhopisu (stát, firma, banka, územně samosprávný celek) je dlužníkem a držitel dluhopisu (investor) je věřitelem. Emitent většinou vydává dluhopis s cílem získat dlouhodobé finanční prostředky pro svůj rozvoj.
- Na rozdíl od klasických úvěrů je s dluhopisy možné obchodovat na sekundárních trzích cenných papírů (např. Burza cenných papírů Praha)
- Emise dluhopisů podmíněna schválením emisních podmínek ČNB (X stát a ČNB)

Dluhopisy (II)

Náležitosti - listinná podoba (§ 6 zákona o dluhopisech):

- a) Údaje o emitentovi
  - u právnické osoby obchodní firma nebo název, sídlo a identifikační číslo, bylo-li přiděleno,
  - u fyzické zahraniční osoby jméno a příjmení, datum narození, bydliště v České republice, obchodní firma, místo podnikání a identifikační číslo, bylo-li přiděleno,
- b) název dluhopisu, který obsahuje slovo "dluhopis" nebo označení zvláštního druhu dluhopisu,
- c) identifikační označení podle mezinárodního systému číslování pro identifikaci cenných papírů, je-li přidělováno, nebo jiný údaj identifikující dluhopis,
- d) jmenovitou hodnotu,
- e) údaj o schválení emisních podmínek,
- f) výnos dluhopisu nebo způsob stanovení jeho výše,
- g) datum emise,
- h) způsob a místo výplaty jmenovité hodnoty dluhopisu a výnosu z něho,

Dluhopisy (III)

- i) formu dluhopisu,
- j) prohlášení emitenta, že se zavazuje splatit dlužnou částku způsobem a v místě uvedeném v emisních podmínkách,
- k) data splatnosti dluhopisu a výnosu z něho, není-li výnos určen rozdílem mezi jmenovitou hodnotou dluhopisu a jeho nižším emisním kurzem,
- l) číselné označení dluhopisu,
- m) u dluhopisu znějícího na jméno i jméno a příjmení, obchodní firmu nebo název jeho prvního vlastníka,
- n) podpis nebo otisk podpisu osob oprávněných k datu emise jednat jménem emitenta, anebo podpis nebo otisk podpisu emitenta.

* Zaknihovaný dluhopis má stejné náležitosti, s výjimkou náležitostí uvedených pod písmeny l), m) a n).

Dluhopisy (IV)

- *Výnosy z dluhopisů před dobou splatnosti* (před splacením jmenovité hodnoty dluhopisu)
  - kapitálový zisk/ztráta
  - důchod ve formě kupónové platby(* alikvótní úrokový výnos – aktuální hodnota tzv. naběhlého kupónu (úroku) od doby jeho poslední výplaty do okamžiku uzavření obchodu v současnosti, která zvyšuje cenu dluhopisu a kterou aktuálně zaplatí případný kupující)
- *Výnos dluhopisu (§ 16 zákona o dluhopisech):*
  - pevná úroková sazba
  - rozdíl mezi jmenovitou hodnotou dluhopisu a jeho nižším emisním kurzem
  - slosovatelná prémie nebo prémie v závislosti na lhůtě splatnosti dluhopisu
  - pohyblivá úroková sazba odvozená např. z jiných úrokových sazeb či výnosů, pohybu devizových kurzů, indexů, cen komodit

Dluhopisy (V)

- *Výnosová křivka (yield curve)*
  - graficky znázorněný vztah mezi výnosovou mírou a dobou splatnosti dluhopisu
  - umožňují znázornit časovou strukturu úrokových sazeb

rostoucí výnosové křivky – dluhopisy s kratší dobou splatnosti mají nižší výnosové míry než dluhopisy s delší dobou splatnosti; investoři očekávají do budoucna růst úrokových sazeb (nejčastěji konkávní tvar)

klesající výnosové křivky – dluhopisy s kratší dobou splatnosti mají vyšší výnosové míry než dluhopisy s delší dobou splatnosti; investoři očekávají pokles úrokových sazeb do budoucna

ploché výnosové křivky – výnosové míry dluhopisů s kratší a delší dobou splatnosti se příliš neliší; investory v těchto případech není očekávána žádná podstatná změna v úrovni úrokových měr do budoucna

inverzní výnosové křivky – nejvyšší výnosové míry mají dluhopisy střednědobé, dluhopisy krátkodobé a dlouhodobé mají nižší výnosové míry, což odpovídá očekávanému vzestupu úrokových měr ve střednědobém časovém horizontu a opětovném poklesu úrokových měr v horizontu dlouhodobém

* Promptní výnosová křivka X forwardová výnosová křivka

Dluhopisy (VI)

- Druhy dluhopisů:
  - *dluhopis s fixním výnosem* (tzv. plain vanilla bond) – patří mezi nejčastěji používané druhy dluhopisů, jeho držitel (majitel) inkasuje pravidelný (zpravidla pololetní) pevný kupón po předem stanovenou dobu. Při dospělosti dluhopisu (tzn. v době jeho splatnosti) dochází kromě splacení posledního kupónu také k jednorázové splátce jistiny. Dluhopisy jsou proto obvykle zařazovány mezi pevně úročené cenné papíry.
  - *dluhopis s nulovým kupónem* (tzv. zero-coupon bond) – nevyplácí žádný kupón a soustřeďuje veškerý hotovostní tok do okamžiku splatnosti. Je prodáván s diskontem (tzn. za cenu nižší než je jeho nominální hodnota).

Dluhopisy (VII)

- *dluhopis s variabilním kupónem* (floating rate notes) – kupónová sazba je vázána na vývoj nějaké veličiny (úrokové sazby, cenového indexu apod.)
- *dluhopis bez termínu splatnosti* (tzv. věčný dluhopis, konzola) – vyplácí kupón neustále
- *vypověditelný dluhopis* (svolatelny dluhopis) – emitent ho může splatit dříve než v den splatnosti
- *konvertibilní dluhopis* – je možné ho vyměnit za jiný dluhopis, jiné dluhopisy, resp. za akcii, akcie téhož emitenta za předem stanovený konverzní poměr
- *prašivý dluhopis* (junk bond, high yield bond) – zpravidla firemní dluhopis s nízkým nebo vůbec žádným ratingem

Dluhopisy (VIII)

- *dluhopis s opcí prodeje* – zaručuje investorovi právo prodat dluhopis zpět emitentovi za stanovenou cenu ke stanovenému datu
- *svlečené dluhopisy (stripped bonds, strips)* – vznikají z kupónového dluhopisu, ten je po nákupu deponován a poté rozdělen na dvě části – na ně jsou emitovány syntetické dluhopisy se zcela odlišnými charakteristikami, které jsou nabízeny odděleně. Na příjmy v podobě kupónových plateb je emitován anuitní dluhopis a na příjem v podobě jmenovité hodnoty diskontovaný dluhopis
- *duální dluhopis* – dluhopis, kde kupony a nominální hodnota jsou vyjádřeny v různých měnách

Dluhopisy (IX)

- Mezi nejvýznamnější rizika spojená s dluhopisy můžeme zařadit *kreditní riziko* (riziko, že emitent nedostojí svým závazkům z dluhopisu – nesplatí kupón či jistinu). Jak již bylo řečeno, firemní dluhopisy mají zpravidla nízkou finanční bonitu (rating), tzv. junk bonds. Naopak státní dluhopisy jsou vzhledem ke státní garanci považovány za nejvíce bonitní (při modelování portfolií bývá zpravidla úrok ze státních bondů považován za úrok z bezrizikové investice).
- Dalším rizikem je *riziko reinvestiční*. Jde o riziko, že průběžně přijímané kupónové platby budou reinvestovány za nižší úrokové sazby.

Dluhopisy (X)

- U vypověditelného dluhopisu se dále objevuje *riziko předčasného splacení*. K tomuto kroku emitent zpravidla přistupuje v případě, že dojde k výraznému poklesu tržních úrokových sazeb a on může emitovat nové dluhopisy s nižší kupónovou sazbou (tzn. že se pro něj vypůjčené finanční prostředky prostřednictvím dluhopisů stanou levnější).
- K dalším rizikům patří *riziko inflační* (znehodnocení výnosů) a *kurzové* (v případě zahraničních dluhopisů či euroobligací).
- Velmi významným rizikem je *riziko*, které je založeno na samotných *změnách tržní úrokové míry*, které mají za následek změny cen dluhopisů. Mírou tohoto rizika je tzv. *durace*.

* Hypoteční zástavní listy (I)

- speciální druh dluhopisů – dluhopisy emitované hypotečními bankami, jejichž jmenovitá hodnota a úroky jsou plně kryty pohledávkami z hypotečních úvěrů nebo částí těchto pohledávek (řádné krytí), popř. kryty náhradním způsobem (náhradní krytí)
- hypoteční úvěr – úvěr, jehož splacení včetně příslušenství je zajištěno zástavním právem k nemovitosti a zajištěné zástavním právem k nemovitostem, které jsou financovány právě emisí hypotečních zástavních listů.
- hypoteční zástavní listy může emitovat pouze banka, která má zvláštní oprávnění vydané ČNB (možnost poskytovat hypoteční úvěry a emitovat hypoteční zástavní listy).
- z důvodu řádného krytí hypotečních zástavních listů mohou být použity pouze pohledávky z hypotečních úvěrů, které nepřevyšují 70 % ceny zastavených nemovitostí.

* Hypoteční zástavní listy (II)

- jsou považovány za jeden z velmi bezpečných investičních instrumentů z důvodu materiálního krytí své hodnoty. Hypoteční zástavní listy patří k finančním instrumentům s dlouhou dobou splatnosti (expirace).
- zpravidla sekundárně obchodované – likvidita

* Státní pokladniční poukázky

- krátkodobý cenný papír (typický instrument peněžního trhu s vysokou likviditou)
- emitovány státem
- ke krytí schodku státního rozpočtu
- „bezrizikové“ aktivum a nízkou výnosovou mírou
- úrokový výnos státních pokladničních poukázek je rozdílem mezi nominální hodnotou a emisní cenou. Emisní ceny bývají stanoveny na základě aukce.

Investiční kupóny

- cenné papíry na jméno, které opravňují ke koupi akcií určených k prodeji.

Kupóny

- představují právo na výnosy z akcií, dluhopisů, zatímních či podílových listů. Jde o cenné papíry na doručitele.

Směnky (I)

- Cenný papír splňující zákonem (191/1950 Sb.) stanovené náležitosti, na kterém se určitá osoba zavazuje zaplatit oprávněnému majiteli směnky (remitent) uvedenou peněžní částku.
- Převod indosamentem (pokud není rektadolozka)

Směnky (II)

- Základní formy směnek:

- *vlastní směnky (solosměnky)* – vystavuje sám dlužník a zavazuje se zaplatit ve prospěch oprávněného majitele směnky uvedenou částku. Hlavní směnečný dlužník – výstavce, závazek ze směnky mu vzniká podpisem směnky

- *cizí směnky (trata)* – vystavuje věřitel a přikazuje dlužníkovi zaplatit uvedenou částku ve prospěch třetí osoby. Dlužník se stává směnečně zavázaným akceptací (přijetím) směnky

- * cizí směnka na vlastní řad

Směnky (III)

Náležitosti cizí směnky (§ 1 zákona směnečného a šekového):

1. označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny vyjádřené v jazyku, v kterém je listina sepsána,
2. bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu,
3. jméno toho, kdo má platit (směnečníka),
4. údaj splatnosti,
5. údaj místa, kde má být placeno,
6. jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno,
7. datum a místo vystavení směnky,
8. podpis výstavce

Směnky (IV)

Náležitosti vlastní směnky (§ 75 zákona směnečného a šekového):

1. označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny a vyjádřené v jazyku, ve kterém je listina sepsána,
2. bezpodmínečný slib zaplatit určitou peněžitou sumu,
3. údaj splatnosti,
4. údaj místa, kde má být placeno,
5. jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno,
6. datum a místo vystavení směnky,
7. podpis výstavce

Směnky (V)

- Obchodní X finanční směnky:
  - *obchodní směnky* – výraz poskytnutého dodavatelského úvěru
  - *finanční směnky* – pouze určitý odraz finančních transakcí bez odpovídajícího pohybu zboží či služeb

Šeky

- Jde o bezpodmínečný platební příkaz, kterým vystavovatel přikazuje své bance (šekovníkovi) vyplatit osobě uvedené na šeku uvedenou částku.

Investiční certifikáty

- zvláštní forma dlužních úpisů
- vázány na podkladové aktivum (akcie, indexy, měny, komodity...)
- pákové X nepákové

Náložné listy

- listiny, s nimiž je spojeno právo požadovat na dopravci vydání zásilky v souladu s obsahem listiny.
- dopravce je povinen zásilku vydat osobě oprávněné podle náložného listu, jestliže mu tato osoba náložný list předloží a potvrdí na něm převzetí zásilky.

Skladištní listy

- potvrzení o převzetí věci ke skladování
- cenný papír, s nímž je spojeno právo požadovat vydání skladované věci

Termínové derivátové instrumenty – vymezení (I)

- instrumenty, které jsou odvozeny od podkladových aktiv (akcie, komodity, dluhopisy apod.) a které jsou založeny na časovém nesouladu mezi dobou sjednání a dobou vypořádání obchodu.
- Nástroje, jejichž cena je odvozená (derivovaná) od ceny aktiv. Výraz „finanční derivát“ popisuje finanční produkt nebo operaci, které umožňují v okamžiku uzavření kontraktu zafixovat kurz nebo cenu, za kterou může být aktivum, které se k tomuto derivátovému kontraktu vztahuje, koupeno/prodáno k určitému budoucímu datu.

Termínové derivátové instrumenty– podkladové aktivum

- Většina derivátů je založena na jednom ze čtyř typů aktiv:
  - měna
  - úrokové sazby
  - komodity
  - cenné papíry (indexy, koše).

* Komoditní deriváty se dotýkají nákupu nebo prodeje určitých fyzických komodit, kterými mohou být např. kukuřice, pšenice, ropa, zemní plyn apod.

Finanční deriváty – druhy

- Podstata termínových obchodů je jednoduchá. Jde vlastně o kontrakt dohodnutý v současnosti na koupi nebo prodej určitého aktiva v budoucnu za dnes dohodnutou cenu.
- Rozdíl mezi termínovými obchody:
  - *bezpodmínečné termínové obchody (pevné, nepodmíněné)* – pro oba smluvní partnery jsou závazné, tzn. obě strany musí splnit smluvní povinnosti.
  - *podmínečné termínové obchody (podmíněné, opční)* – v den realizace si smluvní partner může vybrat, zda chce obchod uskutečnit či ne.

Bezpodmínečné termínové obchody

- **Forwardy**
- **Futures**
- **Swapy**

Podmínečné termínové obchody

- **Opce**
- **Opční listy**
- **Cap, floor, collar**

Vkladové produkty

- základní právní úprava vkladů na běžných a vkladových účtech – obchodní zákoník X vkladní listy – občanský zákoník
- Vklady na viděnou X termínované vklady X úsporné vklady
  - vklady na viděnou (běžné vklady)* – kdykoliv bez výpovědní lhůty splatné vklady klientů, provádění platebního styku
  - termínované vklady* – omezení dispozice s vkladem (vklady na pevnou lhůtu, vklady s výpovědní lhůtou), výše vkladu se během trvání nemění
  - úsporné vklady* - např. vkladní knížky, neslouží k provádění platebního styku, může se měnit výše vkladu
- Vklady krátkodobé X střednědobé (1-5 let) X dlouhodobé

Depozitní certifikáty

- emitovány bankami
- alternativa termínových vkladů
- doba splatnosti – několik měsíců až jeden rok (X vkladové listy, certifikáty)
- obchodovatelné X neobchodovatelné depozitní certifikáty
- velkoobchodní X maloobchodní depozitní certifikáty

Emise cenných papírů

- **účastníci emise a jejich funkce**

- ...emisní obstaravatel / emisní garant / emisní tvůrce (upisovatel, underwriter)
- ručitelský emisní obchod (prodej vlastním jménem na vlastní účet)
- komisionářský emisní obchod (prodej vlastním jménem na cizí účet)
- prodejní emisní obchod (prodej cizím jménem a na cizí účet)

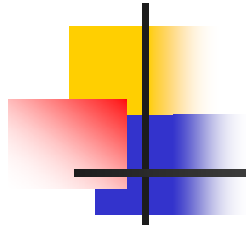
* ISIN (International Securities Identification Number) – mezinárodní alfanumerický kód, kterým se označují emise veřejně obchodovaných cenných papírů

Literatura

- DSO: Fuchs, D.: *Finanční trhy*. Brno : ESF MU, 2004. ISBN 80-210-3526-9. str. 35 – 43.
- Ševčík, A., Fuchs, D., Gabriel, M.: *Finanční trhy*. Brno : ESF MU, 2001. ISBN 80-210-2696-0. str. 34 – 56.
- Veselá, J.: *Investování na kapitálových trzích*. Praha : ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-297-6. str. 202 – 255, 567 – 570.
- Jílek, J.: *Finanční trhy*. Praha : Grada, 1997. ISBN 80-7169-453-3. s. 179 - 280.
- Musílek, P.: *Trhy cenných papírů*. Praha : Ekopress, 2002. ISBN 80-86119-55-6. s. 31 – 46, 145 – 160.
- Revenda, Z. a kol.: *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Praha : Managment Press, 1996. ISBN 80-85943-06-9. s. 133 – 135, 144 – 147, 189 - 263.
- Kolektiv autorů: *Zkoušky odborné způsobilosti na kapitálových trzích : 2000 otázek pro makléře, investory a poradce*. 1. vyd. Brno : Computer Press, 2009. ISBN 978-80-251-2164-1. s. 89 – 118.

- z. č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu
- z. č. 591/1992 Sb., o cenných papírech
- z. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (akcie, zatímní listy, poukázky na akcie, opční listy, náložné listy, skladištní listy)
- z. č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování
- z. č. 190/2004 Sb., o dluhopisech
- z. č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový